

موانع خلاقیت در محیط مدرسه

این مسئله یکی از شایع ترین موانع رشد خلاقیت در دانش آموزان به شمار می رود. هنگامی که دانش آموز احساس کند، تنها چیزی که اهمیت بیشتری دارد و در ارزیابی ها ملاک خوب بودن شمرده می شود نمره بالاست و نه چیز دیگر، در نتیجه کسب نمره بیشتر به خودی خود برای وی حکم مهم ترین هدف را پیدا می کند و بنابراین او تنها برای به دست آوردن آن می کوشد .

تأکید زیاد بر نمره دانش آموز به عنوان ملاک خوب بودن

این مسئله یکی از شایع ترین موانع رشد خلاقیت در دانش آموزان به شمار می رود. هنگامی که دانش آموز احساس کند، تنها چیزی که اهمیت بیشتری دارد و در ارزیابی ها ملاک خوب بودن شمرده می شود نمره بالاست و نه چیز دیگر، در نتیجه کسب نمره بیشتر به خودی خود برای وی حکم مهم ترین هدف را پیدا می کند و بنابراین او تنها برای به دست آوردن آن می کوشد. در چنین جوی تلاش برای خلاقیت و نوآوری دانش آموز، معنایی نخواهد داشت.

روش های تدریس سنتی و مبتنی بر معلم محوری

به کارگیری افراطی روش های سنتی که در آن ها بیشتر معلم نقش محوری را در کلاس ایفا می کند و بیشتر مبتنی بر سخنرانی و استفاده از مهارت های کلامی است، سبب می شود دانش آموز در فرآیند تدریس و یادگیری و ایفای یک نقش فعال فرصت مشارکت کمتری را پیدا کند. دانش آموزی که در این نوع سیستم تحصیل می کند مجالی برای بروز استعداد های خلاق نمی یابد و به تدریج تحرک و پویایی خود را از دست می دهد.

عدم شناخت معلم نسبت به خلاقیت

در بسیاری از موارد آشنا نبودن معلم یا مربی با شیوه های پرورش خلاقیت دانش آموزان به تنهایی یک مانع بزرگ در این زمینه محسوب می شود.

معلمی که شناخت صحیحی از ماهیت خلاقیت، موانع و روشن های پرورش نداشته باشد، بدیهی است نه تنها نمی تواند اقدامی برای بروز استعداد های خلاق دانش آموزان خود در کلاس انجام دهد، بلکه ممکن است نا آگاهانه و به مرور زمان کلاس درس خود را به محیطی تبدیل کند که در آن خلاقیت دانش آموز سرکوب می شود.

فقدان حداقل امکانات لازم برای انجام فعالیت های خلاق دانش آموزان

هر چند بسیاری از فعالیت های خلاق نیازمند هزینه ها و امکانات خاصی نیست و بیشتر آن ها با اندکی تغییر در روش های تدریس و استفاده بهینه امکانات و فضای آموزشی موجود در مدارس قابل اجراست، اما گاهی فقدان این حداقل امکانات لازم سبب می شود که انجام برنامه های پرورش خلاقیت در کلاس و مدرسه با مانع یا شکست روبه رو شود، این کمبودها در بسیاری از موارد تأثیری مخرب بر علاقه و انگیزه دانش آموزان برای شرکت در این برنامه ها می گذارد.

اهداف و محتوای کتاب های درسی

موضوع اهداف و محتوای درسی مبحثی بسیار گسترده است و از جوانب مختلف قابل بررسی می باشد، اما در این جا تا این حد بدان اشاره می شود که چنانچه در یک نظام آموزشی کتاب درسی به عنوان مهم ترین و تنها منبع تدریس و آموزش مورد استفاده قرار گیرد و در عین حال در میان اهداف و محتوای آن چیزی به عنوان پرورش خلاقیت منظور نشده باشد، مسلماً دانش آموز آزادی عمل و توانایی لازم را نخواهد داشت که پا را از چارچوب کتاب درسی خود فراتر بگذارد و در نتیجه او می آموزد فقط در محدوده کتاب درسی خود بیندیشد و نه بیشتر.

عدم توجه به تفاوت های فردی دانش آموزان

در نظر نگرفتن این واقعیت که هر دانش آموز در عین اشتراکاتی که با دیگر دانش آموزان دارد، یک انسان منحصر به فرد است و دارای استعدادها، علایق و کشش های ویژه خود نیز می باشد، سبب می شود معلم دید و نگرشی یکسان نسبت به همه دانش آموزان داشته باشد، این نوع نگرش در حوزه پرورش خلاقیت یک مانع اساسی محسوب می شود و به ویژه سرخوردگی دانش آموزان خلاق را به دنبال خواهد داشت.

عدم پذیرش ایده های جدید

عادت به تفکرات کلیشه ای، راه حل های معمولی و تجربیات تکراری می تواند سبب پدید آمدن نوعی دید انتقادی در معلم و دانش آموزان در کلاس های درس شود که می توان آن را روحیه عدم پذیرش ایده های جدید نامید.

برای دانش آموزی که از تفکری خلاق برخوردار است و میل به خلق ایده های نو و غیر معمول دارد، بسیار مایوس کننده خواهد بود که ایده ها و افکارش به خاطر غیر معمولی بودن مورد بی توجهی معلم یا دانش آموزان قرار گیرد.

این دانش آموز به تدریج تحت تأثیر نظر جمع، ممکن است نوگرایی و این نوع فکر خود را دال بر وجود ضعف یا مشکلی در خود تلقی کنند.

احساس غیر عادی بودن در بسیاری از دانش آموزان خلاق ناشی از وجود یک چنین جوی در کلاس است که در نهایت به خود سانسوری منتهی می شود.

ارائه تکالیف درسی زیاد به دانش آموزان

معمولاً انجام تکالیف درسی بخش عمده ای از وقت دانش آموزان را به خود اختصاص می دهد. در مواردی که به دانش آموز تکالیف زیادی داده می شود و او به ناچار همه توان و انرژی فکری خود را برای انجام آن تکالیف می کند، در نتیجه دیگر فرصت و همچنین توانایی چندانی برای پرداختن به فعالیت های دیگر نخواهد داشت. به علاوه از آن جا که غالباً انجام زیاده از حد تکالیف درسی برای دانش آموزان چندان خوشایند نیست، این موضوع می تواند سبب بی توجهی و بی میلی آن ها نسبت به فعالیت های دیگر از جمله فعالیت های خلاقانه که بیشتر نیازمند آرامش فکری و روانی است، شود.

استهزاء و تمسخر به خاطر ایده یا نظر اشتباه

در کلاس های درس زیاد اتفاق می افتد که دانش آموزی به دلیل مطرح کردن یک نظر اشتباه، ایده ای نادرست یا عجیب و غریب از طرف معلم یا دانش آموزان هم کلاسی خود مورد تمسخر و استهزاء قرار گیرد.

برای دانش آموزی که گرایش های خلاقانه دارد، این نوع برخورد دیگران حکم توبیخ و تنبیه را دارد.

در نتیجه احتمال دارد این دانش آموز به تدریج بیاموزد که ایده های خود را از ترس این که ممکن است اشتباه باشد و مورد استهزای دیگران قرار گیرد، به زبان نیاورد و آن را در درون خود سرکوب کند.